

Beste Niels, beste leden van de gemeenteraad,

Hierbij treft u ons schrijven aan van 15-5-2025 richting het college van Gedeputeerde Staten en de leden van Provinciale Staten van de provincie Overijssel met vragen en een beargumentering waarom er sprake is van een onjuiste beoordeling en daarmee de selectie van Windpark Aamsveen.

Het voorkeursgebied van de gemeente en provincie Windpark N18 zou bij een juiste en objectieve beoordeling aangewezen moeten worden als het te ontwikkelen windturbinepark in Enschede. Het feit dat beide bestuursorganen deze locatie eerder als voorkeursgebied hebben benoemd, onderstreept de bestuurlijke en inhoudelijke onderbouwing voor deze keuze. Dit o.a. vanwege onderzoeksresultaten in het verleden, ons eigen onderzoek, de aankoop van grondposities (verworven), het aanwezig zijn van de vereiste 50% deelname door een actieve lokale energie coöperatie, een minder grote impact op natuur en leefomgeving en een aantoonbaar beter rendement op de N18.

Wij willen u oproepen met uw provinciale partijgenoten contact op te nemen om te zorgen dat de provincie Overijssel zijn besluit gaat heroverwegen en over gaat tot de afwijzing van Windpark Aamsveen. Daarbij kan de provincie Overijssel een beroep doen op een disclaimer in de 'Beleidsregel voor het indienen van een aanvraag voor windenergie'. Op basis van deze disclaimer kan het initiatief voor Windpark Aamsveen worden afgewezen.

Namens het Bestuur Behoud Esmarke en Aamsveen,

Laurens Kromhof

Geachte leden van het college van Gedeputeerde Staten,

Geachte leden van Provinciale Staten,

De provincie Overijssel heeft op 17 april 2025 bekend gemaakt welke windprojecten positief uit het beoordelingsproces van de provincie zijn gekomen. Voor de gemeente Enschede is dit het Windpark Aamsveen.

De Stichting Behoud Esmarke en Aamsveen is het **niet** eens met deze beoordeling. Wij willen dit graag bij u onder de aandacht brengen. In de 4 bijlagen treft u onze vragen en beargumentering aan hoe wij tot dit standpunt gekomen zijn. Wij vragen hier kritisch, objectief en onafhankelijk naar te kijken gezien de grote impact en belangen die dit heeft op onze (leef)omgeving en de natuur.

Redenen waarom wij niet eens zijn met uw beoordeling zijn o.a.:

- **Gezondheid (1):** uit een meta-analyse in 2023 blijkt dat er een lineaire relatie is tussen slaapstoornissen en de afstand tot windturbines bijvoorbeeld 79% van de omwonenden <500m;
- **Natuur (2):** de windturbines worden gebouwd in de één na meest gevoelige zone voor trekvogels, die van internationaal belang is, in Nederland en de gevoeligste zone in Twente;
- **Beoordelingscriteria en selectie (3):**
 - Windpark Aamsveen volgens de windladder geplaatst moet worden op trede 2&3 als klein cluster i.p.v. als groot cluster trede 1;
 - Windpark Aamsveen volgens het vastgestelde beleidskader de OER fase 2a tabel 5.10 op natuur niet de beste score heeft, maar het laagst scoort van alle aanvragen;
- **Overige vragen (4):** er bij een rotordiameter afstand van 5 tot 7x bij windturbines van 200m slechts 2 windturbines kunnen worden geplaatst waarvan 1 met een rendement van 37,8 TJ ipv 46 TJ en de 2^e 8,69 TJ. Dit staat totaal gelijk aan de opbrengst van 1 windturbine bij Windpark N18. Een rendementsverschil van 50%.

Wij zijn van mening dat er sprake is van een inconsistente beoordeling, waarbij er afgeweken wordt van de vastgestelde beleidskaders. Dit heeft geleid tot een onjuiste keuze en selectie van het Windpark Aamsveen. Het voorkeursgebied van de gemeente en provincie Windpark N18 zou bij een juiste en objectieve beoordeling aangewezen moeten worden als het te ontwikkelen windturbinepark in Enschede. Het feit dat beide bestuursorganen deze locatie eerder als voorkeursgebied hebben benoemd, onderstreept de bestuurlijke en inhoudelijke onderbouwing voor deze keuze. Dit o.a. vanwege onderzoeksresultaten in het verleden, ons eigen onderzoek, de aankoop van grondposities (verworven), het aanwezig zijn van de vereiste 50% deelname door een actieve lokale energie coöperatie, een minder grote impact op natuur en leefomgeving en een aantoonbaar beter rendement op de N18.

Wij vragen u zo spoedig mogelijk onze vragen te beantwoorden, uw besluit te heroverwegen en Windpark Aamsveen af te wijzen.

Hoogachtend,

Namens het Bestuur Stichting Behoud Esmarke en Aamsveen,

Laurens Kromhof

BIJLAGE 4: VRAGEN AAN GS / PS OVERIGE VRAGEN IN RELATIE TOT WINDTURBINES WINDPARK AAMSVEEN

RENDEMENT

De Nieuwe Omgevingsvisie OER fase 2a¹ gaat uit van een minimale onderlinge afstand van windturbines van 2x de tiphoogte. In de verkennende natuurtoets² van de provincie Overijssel 2022 door Witteveen Bos staat aangegeven dat **windturbines in een lijnopstelling minimaal 4 tot 5 keer de rotordiameter van elkaar af horen te staan**. Windturbines in een clusteropstelling zelfs minimaal 7 tot 10 keer de rotordiameter. Bij een lijnopstelling zal hierdoor bij bijvoorbeeld een afstand van 4x de rotordiameter **de opbrengst van de 2^e windturbine slechts 23% (bij 5 tot 7x de rotor diameter) bedragen** van de eerste windturbine.

Bovenstaande resulteert erin dat voor het Windpark Aamsveen **slechts 2 windturbines te plaatsen zijn** van 200m bij een rotordiameter afstand van 5 tot 7x. Het werkelijk rendement zal in het windluwe deel waarin Windpark Aamsveen gelegen is, geen 46 TJ per windturbine zijn maar slechts 37,8 TJ. In deze opstelling zal de tweede windturbine 8,69 TJ opbrengen wat in totaal gelijk staan aan 1 windturbine die geplaatst kan worden bij Windpark N18. Dit is een rendementsverschil van 50% (zie figuur 1). **De beoogde 2 windturbines in het Windpark N18 leveren meer rendement op dan 4 windturbines in windpark Aamsveen.**

Vraag 1. Waarom wordt in de beoordeling uitgegaan van 2x de tiphoogte in plaats van de rotordiameter zoals aangegeven is in de verkennende natuurtoets?

Vraag 2. Waarom wordt er gekozen voor 4 Windturbines i.p.v. 2 windturbines gezien bovenstaande feiten? Dit brengt veel meer belasting en schade toe aan de omgeving en natuur.

STIKSTOF

Voor de mogelijke effecten van de stikstofemissie, zoals staat aangegeven in de verkennende natuurtoets 2022, tijdens de bouw van de windturbines en de daaropvolgende stikstofdepositie in Natura2000-gebieden, is de afstand een belangrijke factor. Hoe groter de afstand, hoe kleiner de depositie en hoe kleiner de kans op een significant negatief effect. Naast afstand zijn ook het aantal te bouwen turbines en het in te zetten materieel belangrijk. Voor een eerste toets is een afstand van 10km aangehouden als grens tussen wel en geen kans op een mogelijk effect. Uiteindelijk zullen berekeningen met het Aerius-model uitsluitsel moeten geven. **Clusters die op meer dan 10 km afstand van het dichtstbijzijnde Natura2000-gebied liggen scoren neutraal (0). Clusters die op een afstand van 5 tot 10 km liggen scoren negatief. Een gebied dat op minder dan 5 km van een Natura2000-gebied ligt wordt zeer negatief (--) beoordeeld.**

Vraag 2. Windpark Aamsveen bevindt zich op 371m van het Natura2000-gebied Het Aamsveen³. Kunt u beargumenteren waarom het Windpark Aamsveen positief beoordeeld is in de selectieprocedure t.a.v. stikstof? Waar heeft u dit op gebaseerd?

WOO-VERZOEK

Vraag 3. Het college stelt transparantie hoog in het vaandel te hebben. Hoe rijmt het college deze belofte met het feit dat op meerdere herhaalde verzoeken tot openbaarheid van de afwegingscriteria en onderliggende documentatie geen informatie is verstrekt?

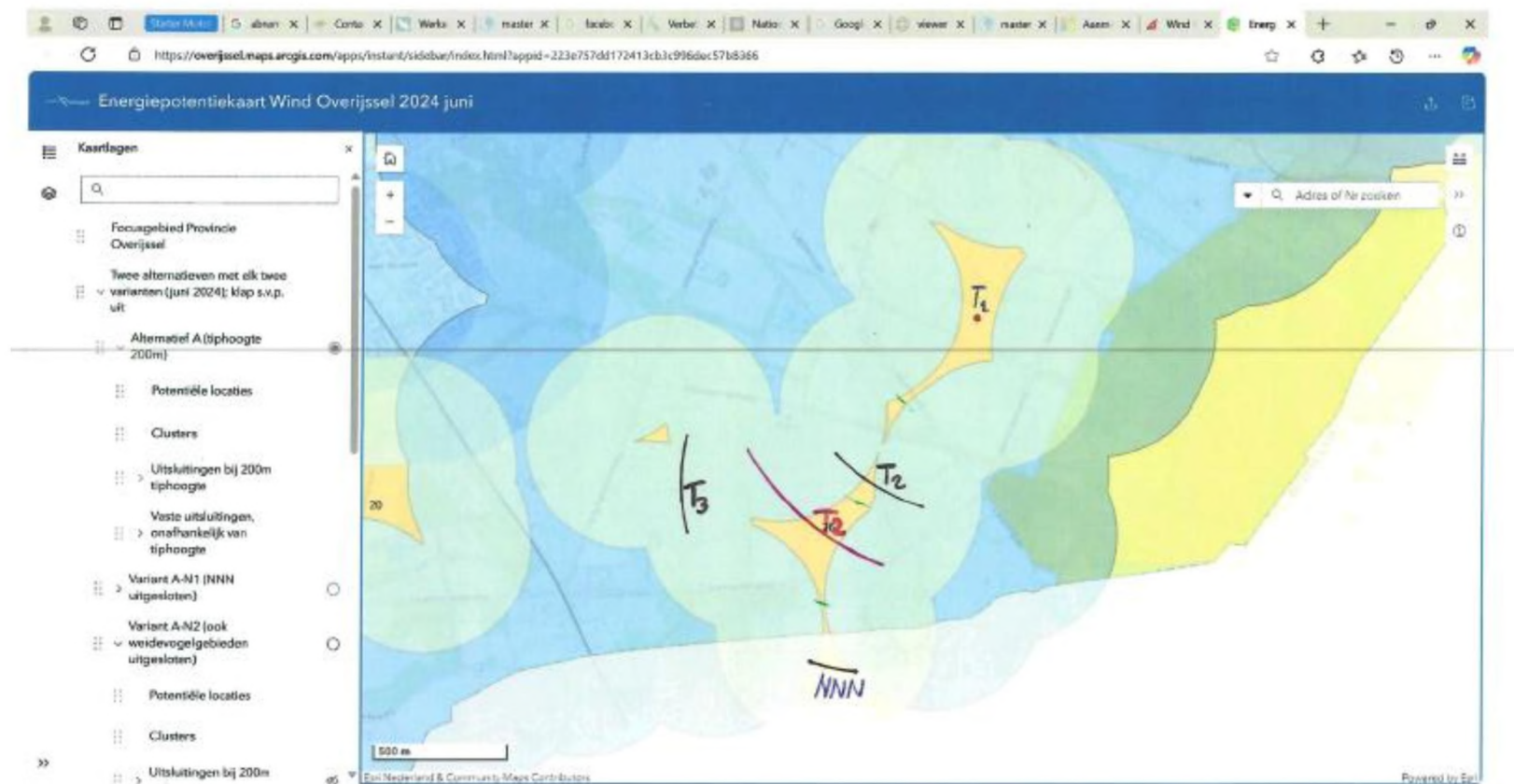
Vraag 4. Kan het college toezeggen dat **uiterlijk vóór 1 juni 2025** alle onderliggende stukken – inclusief de gehanteerde criteria, puntentellingen, kaarten en ruimtelijke afwegingen – volledig openbaar worden gemaakt, zodat belanghebbenden hun recht op inspraak en controle daadwerkelijk kunnen uitoefenen vóór verdere besluitvorming plaatsvindt?

¹ <https://www.overijssel.nl/media/pqhd0niw/oer-fase-2a-definitief-dd-12-januari-2024-sdt.pdf>

² <https://www.overijssel.nl/media/hhpl44j/verkennde-natuurtoets.pdf>

³ https://www.geoportaaloverijssel.nl/attachment/6c3c1fe8-5b62-4c1e-a50a-a27baa9aaab0/240318_Bijlage_III_Overig_Overijssel_4+_turbines.pdf

Figuur 1. Berekening rendement Windpark Aamsveen behorend bij vraag 1 en 2.

— 70 = 980 meter
 — 50 = 700 meter
 T3 zou te dicht bij andere huizen staan

AANGENOMEN MOTIE GEEN INSLUITING DOOR WINDTURBINES

In de brief van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten 'Brief aan PS Handreiking wind clustereis en insluiting van 9 oktober 2024 is aangegeven **dat de motie Geen insluiting door windturbines is aangenomen**. De handreiking windenergie is geactualiseerd volgens de aangenomen moties. In deze motie staat beschreven: *'voor de locaties, waar het in theorie mogelijk is dat inwoners aan meerdere zijden door windturbines worden omsloten, een strikte toepassing in het PPE op te nemen op basis van de gebiedskenmerken en de mogelijke opstellingen van windturbines'*⁴.

Vraag 5. De locaties van de geplande windturbines van het Windpark Aamsveen hebben tot gevolg dat meerdere woningen aan twee en soms aan drie! zijden in de Esmarke ingesloten worden door windturbines. Hoe heeft u deze motie meegenomen in de beoordeling en weging van het Windpark Aamsveen? Graag zien wij hiervoor een onderbouwd antwoord tegemoet.

⁴ <https://overijssel.notubiz.nl/document/14617294/4>

BIJLAGE 3: VRAGEN AAN GS EN PS MET BETREKKING TOT DE BEOORDELINGCRITERIA / SELECTIEPROCEDURE AANVRAGEN WINDENERGIE WINDPARK AAMSVEEN

De selectie van Windpark Aamsveen is gebaseerd op de 'Beleidsregel voor het indienen van een aanvraag windenergie in de Provincie Overijssel¹' en het selectierapport aanvragen windenergie 16-10-2024 t/m 15-2-2025².

Vraag 1. Hoe is het selectierapport voor de aanvraag van windturbines tot stand gekomen?

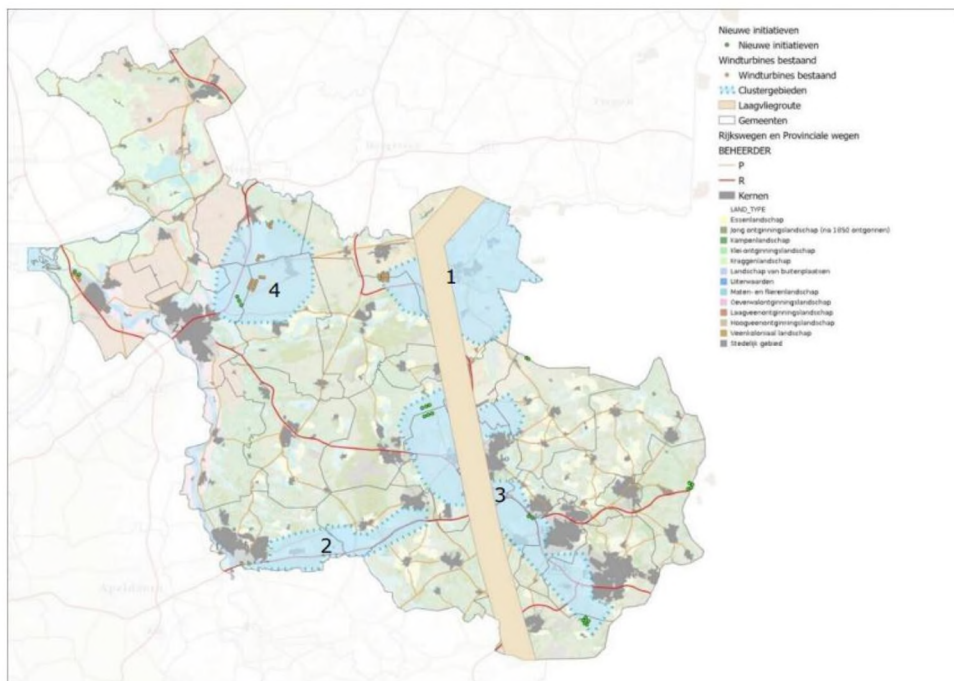
Vraag 2. Welke criteria zijn gehanteerd in de puntentoekening, en hoe zijn deze gewogen?

Vraag 3. Is er een onafhankelijke toetsing of second opinion uitgevoerd op de gehanteerde beoordelingsmethodiek en is de selectie getoetst aan het gestelde beleidskader Nieuwe Omgevingsvisie OER fase 2a³?

Vraag 4. Waarom heeft het windpark Aamsveen een hogere score (23,37 t.o.v. 20 en 8,5) t.o.v. de andere 2 aanvragen in de gemeente Enschede? Kunt u bovenstaande constatering uitleggen en verklaren? Wanneer deze toetsing zou plaatsvinden aan de hand van het vastgestelde beleidskader Nieuwe Omgevingsvisie Oer fase 2a **zou het resultaat een andere uitkomst zijn.**

In de Nieuwe Omgevingsvisie Overijssel Omgevingseffectrapportage - OER Fase 2a wordt aangegeven dat de provincie in zijn PPE **vier voorkeursgebieden voor (clusters van) windenergieprojecten** aan wijst⁴

Hierin stelt zij: ook buiten de voorkeursgebieden zijn ontwikkelingen mogelijk. Uitgangspunt is dan wel dat het moet gaan om projecten met minimaal vier windturbines. Met deze minimumeis wil de provincie versnippering van het landschap voorkomen. Een uitzondering op deze regel betreft

REFERENTIES:

¹<https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR731071#:~:text=Wanneer%20een%20initiatiefnemer%20en%20windpark,via%20windparken%40overijssel.nl>.

² https://www.geoportaaloverijssel.nl/attachment/1a2d4393-8b28-47df-970a-05f9ed0c5cc4/200415_Selectierapport_aanvragen_windenergie_16_oktober_2024_-_15_februari_2025.pdf

³ <https://www.overijssel.nl/media/pqhd0niw/oer-fase-2a-definitief-dd-12-januari-2024-sdt.pdf>

⁴ <https://www.overijssel.nl/media/pqhd0niw/oer-fase-2a-definitief-dd-12-januari-2024-sdt.pdf>

windturbines op of nabij bedrijventerreinen. Hiervoor geldt geen clustereis. In het PPE stelt de provincie voor de periode tot 2030 per voorkeursgebied een maximum aan de hoeveelheid met windturbines op te wekken elektriciteit. Tabel S.1 geeft de verdeling per gebied weer. Afbeelding S.1: Voorkeursgebieden PPE

Nr.	Voorkeursgebied	Maximum opwek [TWh]
1	Ommen/Hardenberg	0,40
2	A1: Deventer, Rijssen-Holten	0,28
3	A35/ATT	0,60
4	ZSDZ	0,40
	Overig	0,50
	Totaal	2,18

Tabel S.1: Verdeling opgave over voorkeursgebieden

De PPE-voorkeursgebieden zoals opgenomen in afbeelding S.1 sluiten aan op de windladder. Ze zijn gepositioneerd in grootschalige jonge heide- en broekontginningen, hoogveenontginning en veenkoloniaallandschap en/of langs hoofdinfrastructuur (A1, A28, A35). Laagvliegroutes van Defensie, **Natura2000-gebieden, Nationale Landschappen en grote woonkernen zijn met oog op bescherming van natuur en milieu (gezondheid) ontzien.** De provincie wil in andere delen van de provincie alleen nog windinitiatieven van vier of meer turbines toestaan om verdere 'wildgroei' te voorkomen. Een uitzondering op deze regel betreft windturbines op of nabij bedrijventerreinen. Hiervoor geldt geen clustereis.

Vraag 5. Waarom is de provincie afgeweken van haar voorkeursgebieden door de selectie van Windpark Aamsveen, zie hierboven?

Daarnaast hebben wij enkele vragen met betrekking tot de beoordelingsschaal en hoe deze is toegepast op de drie aanvragen binnen de gemeente Enschede. Deze vragen zetten wij uit per type score.

CATEGORIE: SCORE OP DE WINDLADDER:

In het selectierapport van de provincie Overijssel wordt het Windpark Aamsveen met 4 windturbines neergezet als een groot cluster (score 10 punten) vallend in trede 1 van de windladder. Echter, in de windladder provincie Overijssel 2022⁵, staat beschreven dat grote clusters uit ongeveer 15-20 windturbines bestaan. **Kleinere groepen bestaan uit 3 tot 6 windturbines. Het Windpark Aamsveen valt hierdoor in trede 2&3 (score 4 punten) van de windladder.** Ook wordt dit bevestigd in de Omgevingseffectrapportage (OER) van de Nieuwe Omgevingsvisie paragraaf 1.4 voorgeschiedenis.

Vraag 6. Hoe is de provincie tot deze conclusie gekomen? Kunt u bovenstaande constatering uitleggen en verklaren?

Vraag 7. Waarom is gekozen voor locatie(s) nabij kwetsbare natuur terwijl de windladder juist prioriteit geeft aan 'verstoringsarme' zones?

REFERENTIES:

⁵ <https://www.nieuweenergieoverijssel.nl/site-content/uploads/2021/12/230404-WINDLADDER.pdf>

CATEGORIE: SCORE TOV DE NATUUR:

Volgens onze bevindingen vindt er een onjuiste beoordeling plaats op het onderdeel 'natuur'. Waarom wordt hierin **een andere beoordeling toegepast** dan de beoordelingsschaal **natuurtabel 5.10** van het vastgestelde beleidskader Nieuwe Omgevingsvisie Overijssel omgevingseffectrapportage OER Fase 2a van de PPE?⁶ Het Windpark Aamsveen scoort **hierin de laagste punten**, terwijl in het selectierapport zij de hoogste puntenscore (5 punten) krijgt. Het N2000 Aamsveen ligt binnen 1 km **(317m volgens het OER Fase 2a bijlage III d.d. 12 januari 2024 deelgebied overig Overijssel 4+ turbines)** en binnen 2 a 3 km van het Duitse N2000 Hundfeldermoor. Ook ligt het windpark midden in één van de belangrijkste migratieroutes voor trekvogels. Qua effecten op de natuur zou dit gebied de laagste score moeten krijgen.

Vraag 8. Kunt u bovenstaande constatering uitleggen en verklaren?

CATEGORIE: SCORE TOV WINDTURBINEGEVOELIGE OBJECTEN

Volgens de OER fase 2a bijlage III d.d. 12 januari 2024 (cluster 26)⁷ **deelgebied overig Overijssel 4+ turbines 200m, liggen er 449 woningen binnen 1000m en 4265 woningen binnen 2000m tot het cluster windturbines (Windpark Aamsveen).**

Vraag 9. Welke gevoelige objecten (zoals voor Windpark Aamsveen o.a. Huize Holterhof en camping NON Aamsveen) zijn specifiek meegenomen in de beoordeling?

Vraag 10. Op basis van welke afstanden en impactniveaus is de beoordeling van deze gevoelige objecten tot stand gekomen?

REFERENTIES:

⁶https://overijssel.notubiz.nl/document/14407320/2/OER+Fase+2a+herziene+versie+9+juli+2024+definitief?connection_type=16&connection_id=962193

⁷ https://www.geoportaaloverijssel.nl/attachment/6c3c1fe8-5b62-4c1e-a50a-a27baa9aaab0/240318_Bijlage_III_Overig_Overijssel_4+_turbines.pdf

BIJLAGE 2: VRAGEN AAN GS / PS NATUUR EN MILIEUEFFECTEN EN -SCHADE IN RELATIE TOT WINDTURBINES WINDPARK AAMSVEEN

Het kabinet wil aan de hand van 3 pijlers in het regeerakkoord: energietransitie, leveringszekerheid en klimaatadaptatie een aantal doelen bereiken. Eén van deze doelen is het vergroten van de energieonafhankelijkheid en het stimuleren van duurzame energieproductie, **met aandacht voor een veilige en gezonde leefomgeving** en een weerbaar energiesysteem. Draagvlak, haalbaarheid en uitvoerbaarheid zijn essentiële randvoorwaarden¹.

De Habitatrichtlijn² vormt samen met de Vogelrichtlijn het wettelijke kader waarmee de EU invulling geeft aan de ambitie om biodiversiteit te beschermen en te herstellen³. De verplichtingen van de habitatrichtlijn zijn vertaald naar nationale regelgeving: de Omgevingswet. Artikel 6 van de HR regelt de bescherming van natuurgebieden. **Die bescherming betreft niet alleen projecten en activiteiten in het beschermde gebied, maar ook daarbuiten.** Die kunnen ook een mogelijk negatief effect hebben op het beschermd natuurgebied. **Artikel 6.3 verplicht om de ecologische effecten van nieuwe projecten te onderzoeken** en alleen toestemming te geven voor zo'n project indien zekerheid is verkregen dat natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast.

Volgens de OER fase 2a bijlage III d.d. 12 januari 2024 (cluster 26)⁴ deelgebied overig Overijssel 4+ turbines 200m ligt het N2000 Aamsveen op 317m afstand van het geprojecteerde Windpark Aamsveen. Het Duitse N2000 Hündfeldermoor ligt binnen 2 a 3 km.

Vraag 1. Hoe verhoudt de plaatsing van windturbines van het Windpark Aamsveen, in directe nabijheid van het **zeldzame** Natura 2000 hoogveengebied 'het Aamsveen', zich tot uw visie om afname van biodiversiteit tegen te gaan?

Vraag 2. Hoe verhoudt de plaatsing van windturbines nabij Natura 2000 gebieden zich tot het behoud en versterking van de kwaliteit van natuur en een samenhangend netwerk van natuurgebieden (NNN)?

Het Aamsveen is aangewezen voor de habitatrichtlijnsoort kamsalamander. De kamsalamander wordt als kwetsbaar aangemerkt op de Rode Lijst Amfibieën volgens Nederlandse criteria 2023⁵.

Vraag 3. Waar is de **beoordeling van deze negatieve impact** specifiek kijkend naar bijlage II en IV van de Habitatrichtlijn de Kamsalamander in deze selectieprocedure **voorafgaand aan de MER, gezien het leefgebied van de Kamsalamander op de plek is waar de windturbines gepland zijn?** De kamsalamander kan in zijn voortbestaan worden bedreigd tijdens de bouw en de exploitatie van de windturbines.

Vraag 4. Waarom worden er 4 windturbines geplaatst **in de op één na meest gevoelige zone voor trekvogels, die van internationaal belang is, in Nederland en de gevoeligste zone in Twente?** Dit staat haaks op de verkennende natuurtoets⁶ die de provincie in 2022 heeft laten uitvoeren. In deze natuurtoets staat beschreven: *'vanzelfsprekend is dat gebieden die van belang zijn voor trekvogels, wetlands en gebieden met grote aantallen vogels vermeden moeten worden'*. De selectie van Windpark Aamsveen bedreigt de migratieroute van laagvliegende kraanvogels en andere soorten

REFERENTIES:

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/regering/regeerprogramma/5-energietransitie-leveringszekerheid-en-klimaatadaptatie>

² <https://advocaatvandeearde.nl/kennisbank/habitatrichtlijn/>

³ <https://www.natuurinclusief.nl/wp-content/uploads/Lijst-beschermde-soorten-Ow-NatuurInclusief.pdf>

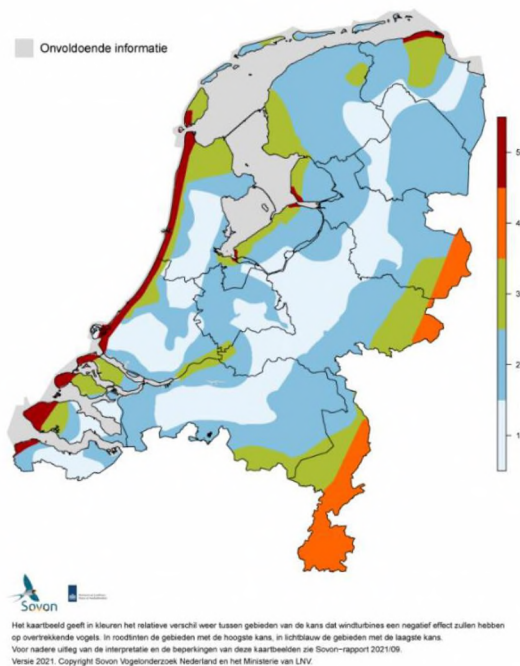
⁴ https://www.geoportaaloverijssel.nl/attachment/6c3c1fe8-5b62-4c1e-a50a-a27baa9aaab0/240318_Bijlage_III_Overig_Overijssel_4+_turbines.pdf

⁵ <https://www.ravon.nl/Portals/2/Bestanden/Publicaties/Rapporten/2021.043.pdf>

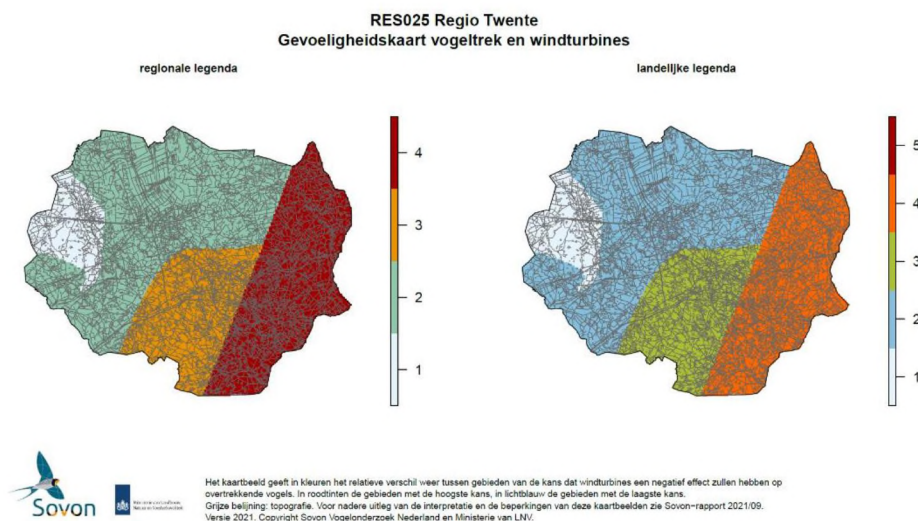
⁶ <https://www.overijssel.nl/media/hhpl44j/verkennende-natuurtoets.pdf>

trekvogels. De kraanvogel broedt in 2025 binnen 1 km van één van de beoogde locaties van de windturbines⁷. Zie figuur 1 t/m 4.

Gevoeligheidskaart vogeltrek en windturbines

Figuur 1. Gevoeligheidskaart Vogeltrek en windturbines. Bron: RES025 Regio Twente
Gevoeligheidskaart vogeltrek en windturbines
<https://www.sovon.nl/onderzoek/onderzoeksthemas/energietransitie/windenergie-gevoeligheidskaart>

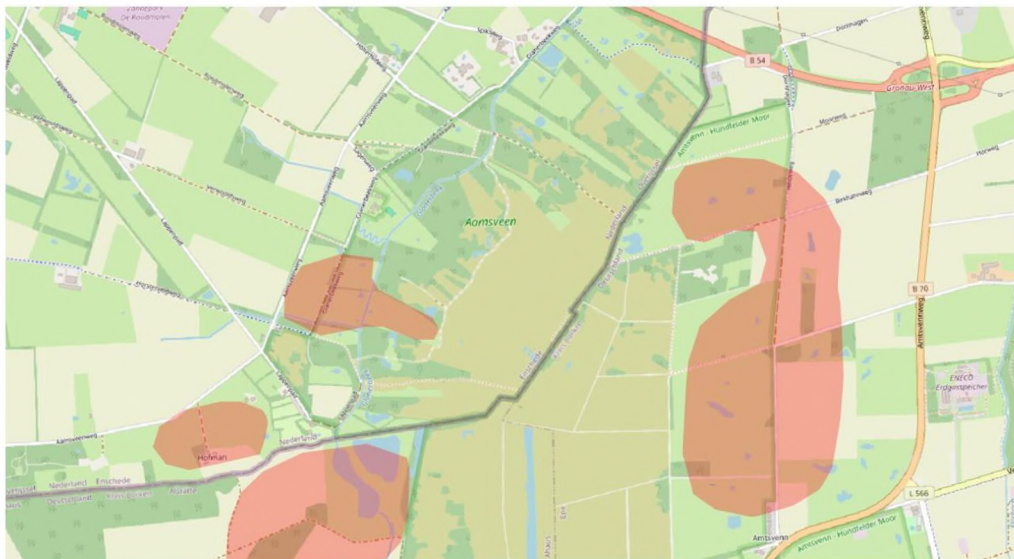

REFERENTIES:

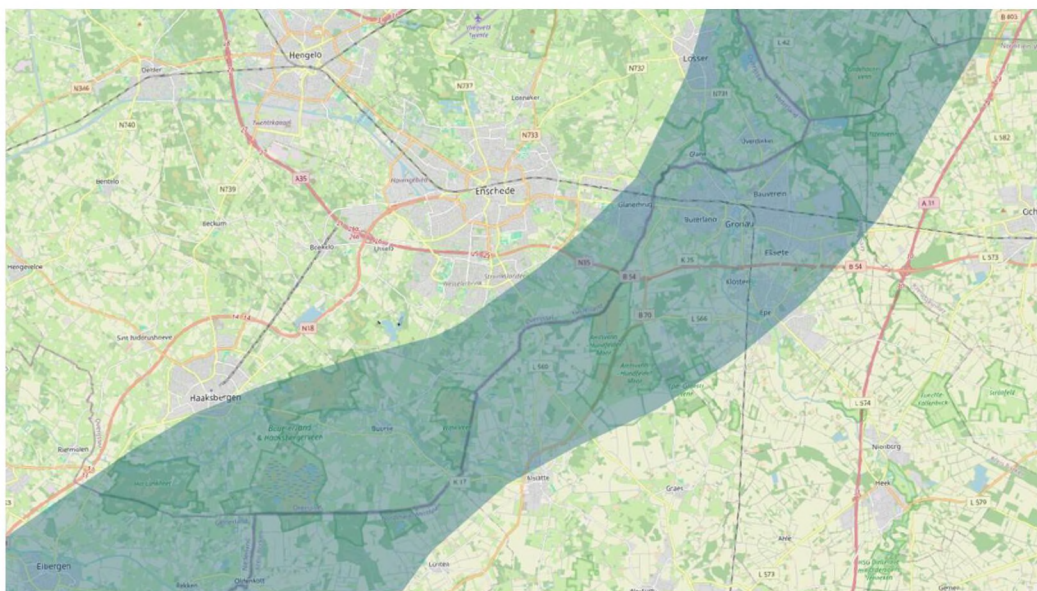
⁷ <https://www.sovon.nl/onderzoek/onderzoeksthemas/energietransitie/windenergie-gevoeligheidskaart>

⁸ <https://www.windwiki.nl/bisfenol-a-uit-turbinebladen/>

Figuur 2. Gevoeligheidskaart vogeltrek en windturbines Regio Twente. Bron: RES025 Regio Twente
 Gevoeligheidskaart vogeltrek en windturbines
<https://www.sovon.nl/onderzoek/onderzoeksthemas/energietransitie/windenergie-gevoeligheidskaart>

Figuur 3. Foerageergebieden broedende kraanvogels. Bron: Landschap Overijssel

Figuur 4. Trekroute kraanvogels. Bron: Landschap Overijssel

Vraag 5. Welk effect heeft het bouwen van 4 grote windturbines op de stikstof-uitstoot in de directe omgeving, en in het bijzonder op het beschermde natuurgebied en ecologische hotspot 'het Aamsveen'?

Vraag 6. Kent u onafhankelijk onderzoek, naast de al bestaande onderzoeken van het RIVM, naar de schadelijke effecten van Bisfenol A⁸, die vrijkomt uit windturbines, op de flora en fauna in een straal van 1km rondom een windpark?

Vraag 7. Hebt u onderzoek gedaan naar het dierenwelzijn in relatie tot zwerfstroom en elektromagnetische velden in de directe omgeving van windturbines, te weten het fenomeen 'jumpingcows' en afname melkproductie lineair aan de windsnelheid? Wat is het effect hiervan op de kwetsbare flora en fauna in natuurgebieden in directe nabijheid van een windpark?

BIJLAGE 1: VRAGEN AAN GS / PS GEZONDHEIDEEFFECTEN EN-SCHADE IN RELATIE TOT WINDTURBINES WINDPARK AAMSVEEN

Het kabinet wil aan de hand van 3 pijlers in het regeerakkoord: energietransitie, leveringszekerheid en klimaatadaptatie een aantal doelen bereiken. Eén van deze doelen is het vergroten van de energieonafhankelijkheid en het stimuleren van duurzame energieproductie, **met aandacht voor een veilige en gezonde leefomgeving** en een weerbaar energiesysteem. Draagvlak, haalbaarheid en uitvoerbaarheid zijn essentiële randvoorwaarden¹.

Vraag 1. Hoe toont u aan dat u effectief aandacht vanuit een onafhankelijk oogpunt heeft voor de gezondheidsgevolgen i.r.t. de plaatsing van windturbines in de leefomgeving van windturbines. Hoe heeft u dit onderzocht en met welke literatuurstukken heeft u dit onderbouwd?

Vraag 2. Welk effect hebben windturbines op het welzijn van omwonenden in een straal van 1km tot 2,4km vanaf de turbine?

Vraag 3. Wat zijn de medische en maatschappelijke kosten op langere termijn voor direct omwonenden binnen een straal van 1km tot 2,4km, op basis van recent onderzoek (vanaf 2022) bij hedendaagse windparken (turbines tussen 200 en 240m)?

Als dit niet bekend is, wilt u deze impactanalyse laten maken, zoals deze ook gemaakt is voor tinnitus (een aandoening, die sterk vergelijkbaar is met ernstige windturbine geluidshinder en eveneens geassocieerd is met slaapstoornissen en chronische stress) ^{2 3}.

Vraag 4. Klopt het dat het RIVM sinds 2020/2021 de uitkomsten van buitenlands wetenschappelijk onderzoek naar de hinder van windturbinegeluid niet meer meegenomen heeft in haar adviezen en de 'Factsheet gezondheidseffecten van windturbinegeluid'?⁴ Zo ja, waarom wordt buitenlands wetenschappelijk onderzoek naar de hinder van windturbinegeluid niet meer meegenomen in de adviezen van het RIVM? Heeft u deze factsheet gebruikt in uw selectie van windenergieaanvragen?

Vraag 5. Is het u bekend dat bij windturbines slechts een jaarlijkse geluidsnormoverschrijding gebruikt wordt? In alle andere gevallen zoals bij verkeersgeluid overlast, horecageluid overlast wordt gekeken naar een directe geluidsnorm overschrijding DB.

Per windturbine lekt 1.46 gram tot 8.76 gram Bisfenol A per jaar de natuur in⁵. Deze PFAS blijft mogelijk duizenden jaren aanwezig.

Vraag 6. Uit welk onafhankelijk onderzoek blijkt dat Bisfenol A vrijkomend uit windturbines geen schadelijk effect heeft op omwonenden, landbouwgewassen en volkstuinjes? Hoe kunt u dit met aandacht voor een veilige en gezonde leefomgeving zoals u zelf stelt, middels betrouwbare onafhankelijk onderzoek, de bewoners in het betrokken gebied garanderen?

Als deze effecten onbekend zijn, wilt u de vergunningverlening uitstellen totdat deze effecten bekend zijn?

REFERENTIES:

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/regering/regeerprogramma/5-energietransitie-leveringszekerheid-en-klimaatadaptatie>

² The Out-of-pocket Expenses of People With Tinnitus in Europe. Jarach CM, et al. J Epidemiol. 2024 Nov 5;34(11):515–525. doi: [10.2188/jea.JE20230358](https://doi.org/10.2188/jea.JE20230358)

³ Systematic Review on Healthcare and Societal Costs of Tinnitus. Trochidis I, et al. Int J Environ Res Public Health. 2021 Jun 26;18(13):6881. doi: [10.3390/ijerph18136881](https://doi.org/10.3390/ijerph18136881).

⁴ <https://www.rivm.nl/sites/default/files/2025-01/Factsheet%20gezondheidseffecten%20van%20windturbinegeluid.pdf>

⁵ <https://www.windwiki.nl/bisfenol-a-uit-turbinebladen/>

Het kabinet stelt: “met aandacht voor een veilige en gezonde leefomgeving”. Dit betekent dat ernstige vormen van hinder door windturbines een gezonde leefomgeving ernstig in de weg kunnen staan. Ernstige hinder betekent een hogere kans op gezondheidsschade: hoge bloeddruk, hart- en vaatziekten (hartritmestoornissen), depressie, angst, concentratieproblemen en immuunproblemen (WHO 2018).

Uit een meta-analyse van 2023 blijkt, dat ernstige hinder door slaapstoornissen optreden bij: 79% van de omwonenden < 500 m, 65% tussen 500 en 1000 m, 41% tussen 1000-1500 m, 29% bij 1500-2000 m. Een gedegen onderzoek van de Duitse overheid in 2022 toont aan dat boven 35 dB een scherpe stijging van ernstige hinder plaatsvindt. Dit komt overeen met een afstand van ca. 10 x tiphoogte⁶.

Vraag 7. Hoe verhoudt het bovenstaande zich tot uw doelen van gezondheidsbescherming en gezondheidsbevordering?

REFERENTIES:

⁶ <https://www.windwiki.nl/wp-content/uploads/2025/02/Analyse-en-advies-windturbinebeleid.pdf>